

การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่

Application of Buddhist Principles to Promote environmental Management of Mueang
Kai Subdistrict Administrative Organization Mae Taeng District Chiang Mai Province

เสาวนีย์ ผางมาลี

นพดณ ปัญญาวิรัตน์

อภิรมย์ สีตาคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Saowanee pangmalee

Noppadon Panyaweeratad

Apirom Sidakham

Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus

Corresponding author, E-mail: neepangmalee@gmail.com

วันที่รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤษภาคม 2567

Received: May 11, 2024; Revised: May 27, 2024; Accepted: May 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 คน สถิติที่ใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบสมมติฐานโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูง ($r = 0.752$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: คุณภาพบริการสาธารณะ; การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม; หลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study the level of environmental management of the Muang Kai Subdistrict Administrative Organization. 2. To study the relationship between the principles of Iddhipadhamma and the application of Buddhist principles to promote environmental management of the Subdistrict Administrative Organization. Mueang Kai Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai Province the research is a combined method research. Between quantitative research methods using a sample group of 311 people, statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. and use statistics to test hypotheses by finding coefficients Pearson correlation

The results of the research found that 1) Environmental management of the Mueang Kai Subdistrict Administrative Organization found that people had opinions about environmental management as a whole at a high level. 2) The relationship between the principles of Iddhipadhamma and their application. Buddhist principles to promote the role of environmental management of the Mueang Kai Subdistrict Administrative Organization, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. It was found that overall, there was a positive relationship in the same direction at a high level ($r = 0.752$) with statistical significance. Level 0.01

Keywords: Public Service Quality; Environmental Management; Principles of Buddhism Iddhipada 4

บทนำ

ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสูญเสียป่าไม้ สัตว์ป่า การขาดแคลนพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ปัญหาการใช้สารเคมีในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม การขยายพื้นที่ทำกิน และการสร้างที่พักอาศัยปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บางพื้นที่มีปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ อากาศเสีย ฝุ่นควัน อย่างรุนแรงจนทำให้ผู้คนเจ็บป่วย วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มจำนวนประชากร และการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทรัพยากรธรรมถูกนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วขีดจำกัดจนเกินขีดความสามารถที่ทรัพยากรธรรมชาติจะมาสารองรับได้ความเสียหายของสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการตราข้อบัญญัติตำบลขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินงานของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน โดยการกำกับดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่มี

ผลลัพธ์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของไทยส่วนใหญ่เกิดจากการขาดกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง ขาดการบูรณาการร่วมกันในการทำงาน การบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และประชาชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา มีพื้นที่ 66.324 ตารางกิโลเมตร จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 5 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1 บ้านกายน้อย หมู่ 2 บ้านเมืองเก่า หมู่ 3 บ้านออบ หมู่ 4 บ้านเหล่า หมู่ 5 บ้านม่อนเงาะ มีครัวเรือนรวมทั้งหมด 385 ครัวเรือน มีประชากรรวม ทั้งหมด 1,391 คน ประชากรมีอาชีพหลัก คือ ภาควิชาเกษตร มีอาชีพเสริม คือ ภาควิชาบริการและการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลเมืองเก่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา มีพื้นที่ทั้งหมดรวม 36,555.94 ไร่ จำแนกประเภทการใช้ที่ดินได้ดังนี้เป็นพื้นที่ป่า 29,186.30 ไร่ เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 79.84 อันดับที่ 2 ได้แก่ ไม้ผล 3,221.88 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.881 อันดับที่ 3 เป็นไร่นา 3,123.55 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.55 นอกนั้นเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พืชสวน ไม้ยืนต้น พื้นที่เบ็ดเตล็ด พื้นที่นา และพืชไร่ และปัจจุบันการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเพราะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน น้ำ ในภาควิชาเกษตรตลอดทั้งปี รวมถึงการเติบโตของภาคการท่องเที่ยวที่มาจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้พื้นที่ตำบลเมืองเก่าเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลดีในแง่ของการสร้างรายได้ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และกายภาพให้ดีขึ้นมีการลงทุนจากภาครัฐในด้านสาธารณูปโภคเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เกิดการสร้างที่พัก ร้านอาหาร ซึ่งต้องใช้สาธารณูปโภคในพื้นที่ และพื้นที่ธรรมชาติบางส่วนถูกทำลายเพื่อการสร้างที่พักในแหล่งธรรมชาติกิจกรรมนันทนาการบางประเภทมีผลต่อธรรมชาติ อาทิ การตัดต้นไม้ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอาจส่งผลต่อภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของภาคบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาจส่งผลกระทบต่อด้านลบไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องได้ในหลายแง่มุม การขาดแคลนไฟฟ้า รวมถึงการขาดการควบคุมมลภาวะจะเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตด้านท่องเที่ยว และกระทบคนในท้องถิ่นสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติเสื่อมโทรม หากเกิดขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ และขาดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดีย่อมทำให้เกิดการเสื่อมโทรม นอกจากนี้ผลต่อเนื่องจากการจัดการของเสียที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจทำให้แหล่งน้ำเสื่อมโทรมและขาดแคลนน้ำสะอาด ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เพื่อให้ทราบถึงระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล และพบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้าน

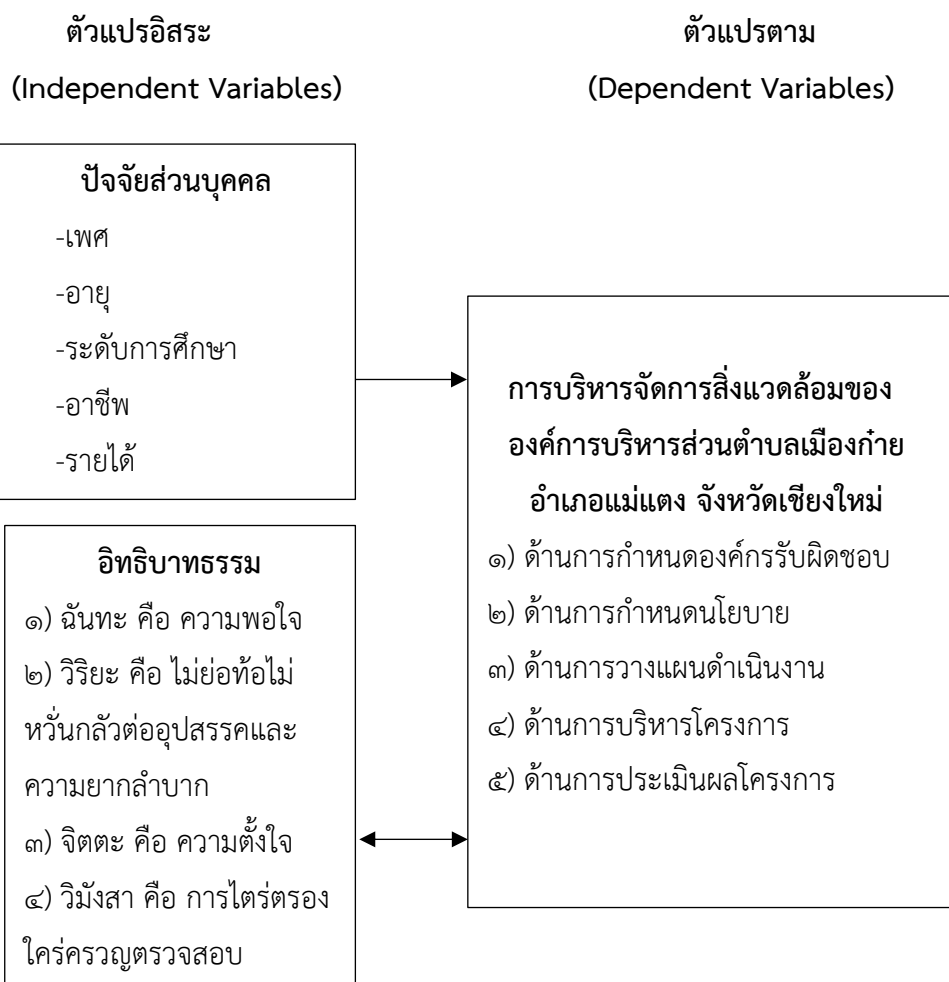

ไต่บ้าง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ในตำบล เมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อก่อให้เกิดการตระหนักถึง การมีส่วนร่วมในการรักษา และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับครัวเรือน ชุมชน และสังคมอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล เมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นเชิงปริมาณ มีกระบวนการวิจัยแต่ละขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรทั้งสิ้น 1,391 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 311 คน โดยหน่วยประชากรในแต่ละหน่วยมีลักษณะเหมือนกันแล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ** ได้แก่ แบบสอบถาม โดยการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, วุฒิการศึกษา, สถานภาพ, อาชีพ, รายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ให้เลือกตอบโดยเสรี แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha C = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.859

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลของที่ว่ากล่าวอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. **การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ตามหลักพุทธธรรม (อิทธิบาท 4) กับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน

(Inferential Statistics Analysis) ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในส่วนของการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.50) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน		ระดับคุณภาพการให้บริการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการกำหนดองค์การรับผิดชอบ	3.54	0.51	มาก
2.	ด้านการกำหนดนโยบาย	3.60	0.57	มาก
3.	ด้านการวางแผนดำเนินงาน	3.58	0.63	มาก
4.	ด้านการบริหารโครงการ	3.55	0.58	มาก
5.	ด้านการประเมินผลโครงการ	3.61	0.61	มาก
ภาพรวม		3.58	0.50	มาก

สำหรับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.39) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายข้อ ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักอิทธิบาทธรรม 4

การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักอิทธิบาทธรรม 4	ระดับคุณภาพการให้บริการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันทะ ความพอใจ	4.24	0.76	มาก
2. วิริยะ ความเพียร	3.80	0.50	มาก
3. จิตตะ ความเอาใจใส่	3.72	0.49	มาก
4. วิมังสา ปัญญา	3.59	0.53	มาก
ภาพรวม	3.78	0.39	มาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมและการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปภาพรวมและรายด้านดังนี้

การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่						
หลักอิทธิบาทธรรม	การกำหนดองค์กร รับผิดชอบ	ด้านการกำหนด นโยบาย	ด้านการวางแผน ดำเนินงาน	ด้านการบริหาร โครงการ	ด้านประเมินผล โครงการ	รวม
1.ฉันทะ	0.732**	0.779**	0.681**	0.759**	0.697**	0.647**
2.วิริยะ	0.779**	0.621**	0.660**	0.720**	0.593**	0.773**
3.จิตตะ	0.680**	0.660**	0.690**	0.752**	0.5.69**	0.651**
4.วิมังสา	0.789**	0.720**	0.752**	0.779**	0.662**	0.672**
รวม	0.647**	0.693**	0.669**	0.662**	0.734	0.652**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูง ($r = 0.652$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง 2 ด้าน ได้แก่ ด้าน วิมังสา ($r = 0.672$)

และด้านวิริยะ ($r = 0.773$) และมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ($r = 0.647$) และด้านจิตตะ ($r = 0.651$) ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิ (อิสระศุภานันท์) (2565) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านวิชาการ และ 3) ด้านการบริหารจัดการ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี 1) ด้านกายภาพ ควรจัดวางอาคารและต้นไม้ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยและมั่นคง ปลุกต้นไม้ที่หาง่าย จัดการขยะให้ถูกต้องเหมาะสม 2) ด้านวิชาการ ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ จัดบวชทุกเดือนเพื่อสร้างศาสนทายาท 3) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ บริหารจัดการวัดให้สัปปายะ พัฒนาคน งาน และเงินให้เหมาะสม

2. ความสัมพันธ์หลักอิทธิบาทธรรมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

ความสัมพันธ์หลักอิทธิบาทธรรมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจที่จะให้บริการและอนุเคราะห์ผู้มาขอความช่วยเหลือยินดีรับผิดชอบและพร้อมให้คำแนะนำ ปรีกษา และร่วมแก้ปัญหาด้วยความเต็มใจ และมุ่งหวังในผลสำเร็จของงาน

ด้านวิริยะ (ความเพียร) อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความมานะ บากบั่น ไม่เกียจคร้านต่อการบริหารงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ทุ่มเทเวลาและความสามารถในการบริหารงานด้วยความเพียรพยายาม ตลอดจนหมั่นเพียรที่จะหาประสบการณ์ในการบริหารงานให้เพิ่มพูน

ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีจิตอาสา เป็นมิตรกับผู้ได้บังคับบัญชา และประชาชนรอบข้างด้วยความจริงใจบริหารงานให้สำเร็จได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงและไม่เกิดความขัดแย้ง รับรู้และรับผิดชอบในงานจ่อกับงานที่บริหาร โดยไม่คำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน และใส่ใจ ใฝ่รู้ในงานทั้งในและนอกเวลางาน

ด้านวิมังสา (ปัญญา) อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ คิดค้นหาแนวทางการปรับปรุงงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล ตลอดจนนำประสบการณ์การบริหารที่ผ่านมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระครูปลัดอนุนวติ ธมมวโร (ท่านา) (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในภาพรวมด้านวิมังสาอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมบทบาทการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ทำให้ได้องค์ความรู้ถึงหลักอิทธิบาทธรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ความพอใจ ด้านวิริยะ ความเพียร ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิมังสา ปัญญา และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดองค์กรรับผิดชอบ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการบริหารโครงการ และด้านการประเมินผลโครงการ จากแบบสอบถาม

2. ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย โดยพิจารณาจากในภาพรวมและรายด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย

3. ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า จากแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิองค์ความรู้ได้ ดังแผนภูมิที่ 4.1 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควรมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ดังน้ การกำกับดูแลและสนับสนุน กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรฐานในการ จัดการสิ่งแวดล้อม กำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณแก่ในการดำเนินงาน, การขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรม กระทรวงมหาดไทยริเริ่มและ ขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการจัดการขยะมูลฝอย โครงการ ปลูกป่า โครงการรณรงค์ลดมลพิษ ,การบูรณาการความร่วมมือกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทสำคัญในการบูร ณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม

1.2 ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและจริงจังกับเรื่องการมอบอำนาจและงบประมาณโดยตรงในการ บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยจะต้องมีความชัดเจนในการจัดสรรภารกิจระหว่างภาครัฐและองค์กร บริหารส่วนตำบลเมืองกายให้เกิดขึ้น

1.3 ภาครัฐควรทบทวนและพิจารณาเรื่องศักยภาพทางการคลังของท้องถิ่นให้มีผลอย่างเป็นรูปธรรม ปรับปรุงและพัฒนาเรื่องศักยภาพทางการคลังของท้องถิ่น โดยการพิจารณาผลการประเมินโครงการให้ สอดคล้องกับข้อกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษา เรื่อง รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านอื่น ๆ เช่น พรหม วิหาร 4 อริยสัจ 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของ องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองกายและหน่วยงานอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษา เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมใน จังหวัดอื่น ๆ ว่ามีการใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกันหรือแตกต่าง กันจากการวิจัยครั้งนี้

2.3 ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในองค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ใน การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิโช (ธีระศรุตานันท์). (2565). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้ สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูปลัดอนุนัติ ธมฺมวโร (ท่านา). (2558). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขาว จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เสาวนีย์ เกริกฤกษ์. (2548). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ศรัณย์ วงษ์มาก, ไชยวัฒน์ เผือกคง และ อมร หวังอัครางกู. (2567). การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสาร
สังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 5 (1),1-14
- อติยา สังข์มี, ไชยวัฒน์ เผือกคง และอมร หวังอัครางกู. (2566). การเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหาร
กิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสันติสุขปริทรรศน์,
5 (1),1-16
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper& Row.

